

vissers).

Tijdens de botulisme-uitbraak van aug/sept. 1983 vielen er diverse slachtoffers onder de Futen. In Eijsden werd een totaal verlamd volwassen exemplaar aangetroffen en in het natuurreserveaat de "Groote Peel" vielen 7 jongen ten offer aan deze gevreesde ziekte.

Verheugend is het broeden van 2 andere Futensoorten in de "Groote Peel". Vier broedsels van de Geoorde Fuut (*Podiceps nigricollis*) werden hier aangetroffen, waarvan een op het Limburgse gedeelte. Ook werd er tussen 20 maart en begin juni 1983 regelmatig een paartje Roodhalsfuten (*Podiceps grisegena*) gezien (schrift. med. M. V. DEURSEN).

Van de Fuut kan gezegd worden dat deze zich als broedvogel sterk heeft uitgebreid. Toch zal de grootte van de broedpopulatie van deze soort zeer sterk afhangen van het beleid dat gevoerd wordt ten aanzien van het beheer en het gebruik van de grindgaten langs de Maas. Vooral de surfsport, waarbij surfers vaak kort langs of in het riet komen, is verantwoordelijk voor de enorme versterking van de watervogelpopulatie.

Het inrichten van stilte-gebieden en watersportvrije zones, het aanbrengen van kabels, drijflijnen of balken

voor de rietkragen zal nodig zijn om de nodige rust en veiligheid te waarborgen. Niet alleen Futen en Dodaarsen maar alle water en rietgebonden vogels zouden van dergelijke maatregelen veel voordeel hebben. Wij hopen dan ook dat in de toekomst, van de vele "stille gebieden" die langs de Maas zijn omgetoverd tot de overvolle watersportgebieden ook iets wordt gereserveerd voor vogels die zonder deze rust in ernstige mate worden bedreigd.

Dankwoord

Wij danken iedereen waarvan wij gegevens mochten ontvangen. Speciaal de ambtenaren en reservebewakers van Staatsbosbeheer die ons resp. de benodigde vergunning verleenden en informatie verstrekten over de diverse natuurreervaten. Verder hopen wij dat iedereen die nuttige aanvullingen kan geven op deze inventarisatie met ons contact zal opnemen teneinde een zo compleet mogelijk overzicht van beide soorten te krijgen.

Summary

An inventory of the breeding population of the Great crested grebe (*Podiceps cristatus*) and the Little grebe (*Podiceps ruficollis*) has been made in the province Limburg (Netherlands). Counting of breeding pairs took place in 1982 and 1983. The results have been displayed in tables and diagrams.

Comparing with the estimation of 1967 (DEKKER, 1967) there is a decrease in number of the Little grebe of 28-65%, from 54 pairs in 1967 to 19-39 pairs in 1983.

The number of breedingpairs of the Great crested grebe increased from 6 pairs in 1967 (LEYS en DE WILDE, 1971) to 81-99 pairs in 1983, an increase of 1250-1600%.

Influence of waterrecreation and acidification of water has been discussed.

Literatuur

- BANDORF, H., 1970. Der Zwergtaucher bnd 430 Ziesem Wittenberg.
- BIL, J., 1983. Watersport in stroomversnelling Politie -dieren en milieubescherming 58 no 7/8 196-201.
- BOLLEN, G. DOLMANS, J. UMMELS J., 1983. Inventarisatie van de Fuut (*Podiceps cristatus*) en Dodaars (*Podiceps ruficollis*) in Limburg in 1982 het IJsvogeltje nr 24 9-15.
- CRAMP et al., 1977. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa Vol. 1 Oxford.
- DEKKER, D., 1968. De telling van Dodaarsbroedsels in 1967 Vogeljaar 16 514-516.
- HENS, P.A., 1965. Avifauna van de Nederlandse provincie Limburg. Publ. Natuur Hist. Gen. Limb. XV.
- LEYS, H.N. en DE WILDE, J.J.F.E., 1971. Het voorkomen van de Fuut (*Podiceps cristatus*) in Nederland. Limosa 44 133-183.
- MELOE, M., 1973. Der Haubentaucher bnd 461 Ziesem Wittenberg.
- TEIXEIRA, R.M., 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels.
- UMMELS, J., 1983. Botulisme in Limburg het IJsvogeltje nr. 27 14-16.
- FJELOSÅ, J., 1977. Grebes A.V. Media Copenhagen.

Korte Mededelingen

Nogmaals de Vreemde ereprijs

Behalve de onlangs in het Natuurhist. Maandbl. 73 (5) door T. DENTERS (Rijksherbarium) gemelde vondst van Vreemde ereprijs (*Veronica peregrina*) bij het station te Bunde, zijn nog een aantal vindplaatsen van deze soort tevoorschijn gekomen. Zo deelde de heer J. Luyten (Valkenburg) mij twee vindplaatsen bij Valkenburg mede: de ene in een kwekerij aan de Oosterweg waar de Vreemde ereprijs sinds 1972 voorkomt, de andere in de heemtuin Schloensheim waar de plant zich recent spontaan gevestigd heeft. Verder troffen Jan Pinckaers en ik de Vreem-

de ereprijs aan op één van de reeds door de Wever genoemde vindplaatsen namelijk aan de groentekwekerij bij het kasteel van Amstenrade. In deze plaats had de Vreemde ereprijs zich inmiddels ook achter de kerk gevestigd. Tenslotte trof ik de plant nog aan op het kerkhof Sint-Lambertus te Kerkrade. Hiermee is aan mijn verwachting dat de Vreemde ereprijs in Limburg ook nog wel op zijn "voorjaarsstandplaats" te vinden moest zijn (zie Natuurh. Maandbl. 73 (4), p. 80), in ruime mate voldaan: de plant is thans van 8 vindplaatsen in 5 uurhokken in Limburg bekend.

J. Cortenraad,
Sint-Pietersluisweg 57h, Maastricht

Heelbeen op kerkhoven in Midden-Limburg

Het thans zeer zeldzame Heelbeen (*Holosteum umbellatum*) was vroeger in Midden-Limburg ten oosten van de Maas een plant die vaak in akkers voorkwam (zie WEEDA, Natuurh. Maandbl. 1980, p. 61). Recent (na 1980) is ze op dit type standplaats maar weinig meer gevonden, zo bij Sint-Joost (door W. de Veen) en bij Linne (door J.J. Morriën). Verder trof J. Hermans de plant nog aan bij een spoorwegovergang te Linne en op het kerkhof van Montfort.

Op het laatste type standplaats komt Heelbeen ook in enkele andere streken van ons land voor.

Het afgelopen voorjaar bezochten wij ruim twintig kerkhoven in Midden-Limburg, de meeste waren gelegen ten oosten van de Maas. Op vijf kerkhoven bleek Heelbeen voor te komen, in sterk uiteenlopende aantallen. Het geringste aantal (± 10 exemplaren) troffen wij aan op het kerkhof van Maasniel (kilometerhok 58-44-44); het kerkhof Roermond-Kapel in het Zand (hok 58-54-13) herbergde enkele honderden exemplaren; te Swalmen (hok 58-35-51) waren het er tussen de 500 en de 1000 en te Asenray (hok 58-45-42 en 52) vele duizenden exem-

plaren. Hier groeide Heelbeen ook in een aangrenzende tuin langs een pad. De kroon werd gespannen door het oude kerkhof van Melick (hok 58-54-34), waar Heelbeen in enkele honderdduizenden exemplaren voorhanden was. Een groter contrast met het steriele nieuwe kerkhof van deze plaats is nauwelijks denkbaar. Vermeldenswaard is verder nog het voorkomen van Kandelaartje (*Saxifraga tridactylites*) op het kerkhof Roermond-Kapel in het Zand, het enige van de door ons bezochte kerkhoven in Midden-Limburg waarop deze plant

werd aangetroffen. Klaarblijkelijk is Kandelaartje hier zeldzamer dan Heelbeen. Ze kan in Zuid-Limburg vaker op kerkhoven worden aangetroffen. Daarentegen is Heelbeen tot op heden niet op de Zuidlimburgse kerkhoven gevonden.

J. Cortenraad

Sint-Pietersluisweg 57h, Maastricht
J. Geraedts, Heytshuysenweg 3, Horn

Boekbesprekingen

Vogels van de provincie Groningen

E.J. Boekema, P. Glas en J.B. Hulscher, 1983. Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis b.v., Groningen. 387 blz., afbn., reg. Prijs f 63,15.

Met het verschijnen van dit boek hebben de auteurs volledig voldaan aan de behoefte om een complete inventaris te geven van de in deze provincie voorkomende vogels. Tot nu toe bleef de kennis hierover slechts beperkt tot incidentele wetenschappelijke publicaties die, hoewel zeer waardevol, toch nooit volledig konden zijn.

Bij het tot stand komen van dit boekwerk heeft een groot aantal medewerkers hun gegevens ter beschikking gesteld en met de bundeling hiervan ligt thans dit standaardwerk - zo mogen we het immers wel noemen - voor ons. Het geeft het resultaat weer van tien jaar lang inventariseren in diverse landschapsonderdelen. Belangrijk is ook dat de samenstellers van deze Avifauna een bijdrage hebben willen leveren aan het behoud van het Groningse landschap, inspelend op een blijvend begrip hiervoor bij de overheden in deze provincie.

Naast een overzicht van alle medewerkers wordt de gevolgde werkwijze weergegeven waarvan

het gedegen werk van de auteurs blijk geeft. In volgorde wordt behandeld: omgrenzing van het beschreven gebied, soort beschrijvingen, naam, volksnaam, status (waarmede bedoeld: jaarvogel, zomergast, doortrekker, broedvogel enz.), verspreiding, broedvogels, biotoop, niet-broedvogels en ringgegevens. Een apart hoofdstuk is gewijd aan Landschap en Vogels, waarbij uiteenlopende gebieden uitvoerig belicht worden en ondersteund door vele goede foto's hiervan. Verder is er een hoofdstuk gewijd aan Groningse volksnamen, vogels in oude plaatsnamen en eendekooien. En dan natuurlijk een overzicht van alle in de provincie waargenomen vogelsoorten, waarvan de beschrijving gepaard gaat met prachtige kleur- en zwart/wit foto's, kaartjes, tekeningen, grafieken en tabellen, kortom: compleet. Aan dit hoofdstuk zijn ruim 300 pagina's gewijd; uiteraard! Aan het slot treffen we dan nog een uitgebreide literatuurlijst aan, terwijl een register van Nederlandse vogelnamen, Groningse volksnamen en Wetenschappelijke vogelnamen evenmin ontbreekt.

Resumerend kan gezegd worden dat dit boek een welkome bijdrage levert aan de inventarisering van de totale Nederlandse vogelbevolking. Een knap stuk werk, waarvoor samenstellers,

maar ook de medewerkers ons aller respect zeer zeker verdienen.

H. Th.

Zoogdieren van Europa

Ian Bishop. Uitg. Helmond B.V., Helmond, 1983. 125 pagina's, afbn. Prijs f 18,40.

Aan de al bestaande reeks "handige" Europese Zoogdieren-gidsen, kan weer een nieuw deeltje worden toegevoegd; het mist echter de degelijkheid en overzichtelijkheid van de al jaren bekende en vertrouwde Zoogdierengids uitgegeven door Elsevier; toch komt de omvang en de dikte ermee overeen. De illustraties van Bernard Robinson zijn goed, hier en daar wat Holly-Hobby-achtig vooral waar het muizen betreft. De tekst is heel beknopt en wie met behulp van de summier determinatie kenmerken gelooft in staat te zijn kleine zoogdieren zoals muizen, spitsmuizen of vleermuizen te determineren, zal zich zeker vergissen!

Maar om die reden is dit boekje niet geschreven; het is een welkome aanvulling (zeker wat betreft de illustraties) van de nauwelijks duurdere, maar vele malen betere Elseviers Zoogdierengids.

Hillegers